Vládu musíme presvedčiť o našej pravde

Nech sa snažíme, koľko chceme, naše predstavy o zvyšovaní potravinovej sebestačnosti sú naďalej na míle vzdialené od toho, čo dostávame každý deň na tanieri od našich politikov. Myslí si predseda Slovenskej poľnohospodárskej a potravinárskej komory Emil Macho. V tradičnom novoročnom rozhovore nielen bilancoval, ale predstavil aj priority pre rok 2022.

1. Každoročne sa predsedu SPPK pýtame v novoročnom rozhovore na to, ako hodnotí ten predchádzajúci rok. Otázka, ktorá je svojím spôsobom už klišé, však musí byť v úvode každého obdobného rozhovoru. Takže Vaše zhodnotenie roka 2021 by ste ako stručne charakterizovali?

Charakterizoval by som ho ako premárnený rok rozumných príležitostí. Opäť sme len teoretizovali, politikárčili, rozdeľovali odbornú poľnohospodárku a potravinársku verejnosť a vlak reštartu domáceho agropotravinárstva nám ušiel. Počas vedenia rezortu dnes už bývalým ministrom Jánom Mičovským sme stratili jeden a pol roka času, ktorý sme mohli využiť napríklad na včasnú, kvalitnú a menej stresujúcu prípravu Strategického plánu k novej Spoločnej poľnohospodárskej politike. Toto obdobie malo ministerstvo rovnako venovať aj intenzívnej a zodpovednej príprave Plánu obnovy a odolnosti EÚ. Nula eur pre slovenských poľnohospodárov a potravinárov je, žiaľ, výsmechom rezortných snáh v tejto oblasti, ktorý sa zapíše do dejín agropotravinárstva veľkými písmenami. K tomu zavádzajúca, vyhýbavá a problémy zľahčujúca komunikácia smerom k spotrebiteľom a odbornej verejnosti sprevádzala časť roka 2021. Za takejto situácie sa zmeny vedúce k pozitívnemu vnímaniu agropotravinárstva očami našich spoluobčanov robiť nedajú a rovnako sa nedá urobiť ani reštart odvetvia. To, čo sme mohli pre odvetvie urobiť, sme trestuhodne hodili cez palubu. A to som spomenul len hlavné témy, ktoré súvisia so zmenami na úrovni celej Európskej únie.

2. Čo spätne hodnotíte ako zásadný domáci problém?

Počas roka sme sa venovali zmesi rôznych tém a spletitých agropotravinárskych problémov. V

pondelok začneme hasiť prvý problém, v utorok máme na stole ďalší a v stredu zistíme, že pondelkový problém nanovo ožil. A tak je to dookola. Počas celého roka sa nám prelínali viaceré témy, ktorým dominovali následky pandémie koronavírusu a zvyšujúce sa vstupy pri výrobe potravín. Sprievodným a žiaľ, dominantným prvkom tohto všetkého je fakt, že akákoľvek vláda SR iba vajatá, no nemá zodpovedanú základnú otázku: či krajina ako taká skutočne chce a potrebuje slovenských výrobcov potravín, aby nakŕmili tento národ. Pretože väčšina jej postojov, ktoré nám roky dáva, nám ukazuje, že doterajšie vlády sa len tvárili, že slovenské agropotravinárstvo je strategické odvetvie národného hospodárstva. Reálne spejeme do stavu, že už nebudeme bojovať o zvyšovanie potravinovej sebestačnosti, ale o udržanie zostávajúceho torza slovenských poľnohospodárov a potravinárov. Posledný nech zhasne a cudzie potraviny – vitajte na našom tanieri.

3. SPPK nemá vo zvyku zásadné problémy prejsť mlčaním na verejnosti. Urobili ale aj samotní poľnohospodári a potravinári dosť preto, aby boli skutočne vypočutí?

Vždy sa dá pridať, robiť veci inak, lepšie, s využitím skúseností múdrejších a s poučením sa z predchádzajúcich chýb. My sme mali vlani výtlak, potenciál, ale v niektorých situáciách sme mohli byť ešte hlasnejší a dôraznejší. Nie je tajomstvom, že sme pripravovali celoslovenský protest. Ten sme nakoniec nezrealizovali, sčasti pre zmenu v komunikácii s ministerstvom a sčasti aj pre protipandemické opatrenia, lockdown a zákaz vychádzania. Dnes už môžeme len tipovať, ako by sa veci pohli, keby sme predsa len išli do formy celoslovenského protestu. Ale áno, s odstupom času hodnotím, že aj my sami sme mali byť ešte viac dôraznejší. Život sa predsa nežije len v hlavnom meste, aj keď sú tu kľúčové inštitúcie, ministerstvá, parlament, vláda. Podstata problémov sa prežíva najmä na vidieku, kde je iná životná úroveň, iná úroveň zamestnanosti, vnímanie spoločnosti a pesimistickejšie nálady. Práve tu sme mohli zohrať výraznejšiu úlohu aj preto, že komora funguje na regionálnom princípe. Prepojenie bratislavskej centrály a silnejšia spolupráca s regiónmi, ktoré by dokázali pracovať v zmysle prenesenia výkonu určitých úloh, je našou veľkou výzvou pre najbližšie obdobie. Preniesť hlas z Bratislavy do regiónov. Byť počúvaný, pochopený a akceptovaný.

4. Hovoríte o silnejšej spolupráci vo vnútri SPPK. Ale čo samotná spolupráca naprieč agropotravinárskymi samosprávami? V predchádzajúcich rokoch boli spory medzi

poľnohospodármi živené nielen politikmi, ale aj médiami. Do akej miery sa podarilo upokojiť spoločnosť a pracovať na zásadných témach korektne a spolu?

Pravda je, že situácia sa sčasti upokojila. Ale povedzme si úprimne, prispelo k tomu aj vyšetrovanie kauzy Dobytkár, afér na Slovenskom pozemkovom fonde, pridelenie trvalej akreditácie pre Pôdohospodársku platobnú agentúru. V tomto smere sa veci pohli dopredu a cítiť to aj na upokojení nálad. A do určitej miery k obrúseniu hrán prispel aj odchod pána Mičovského z ministerstva, ktorý svojou nešťastne zvolenou komunikáciou štýlom „veľkí sú zlí, malí dobrí“ určite neprispieval k štandardnej spolupráci poľnohospodárov. K samotnej spolupráci medzi jednotlivými samosprávami paradoxne pomáha najmä súčasný stav s covidom. Príkladom bola a je určite participácia potravinárskych komôr pri nastavovaní si pravidiel – legislatívnych, hospodárskych – vzťahujúcich sa na protipandemické kroky štátu. Rovnako treba vyzdvihnúť aj spoluprácu našich potravinárov a poľnohospodárov so sektorom HORECA. Dodávatelia potravinových výrobkov a nápojov s rôznymi alianciami a združeniami podnikajúcimi v gastro segmente úzko spolupracujú – odborne a aj mediálne. Je to výzva aj pre veľkých a aj malých poľnohospodárov viac sa zomknúť a pracovať aspoň na jednej-dvoch odborných témach spolu.

5. Aj tieto príklady, ktoré ste spomenuli, sú dôkazom, že spolupráca prináša výsledky. Spomeniem ešte našu spoluprácu na medzinárodnej úrovni v rámci príprav novej európskej legislatívy či kooperáciu na domácej pôde s významnými zamestnávateľmi v SR.

Členstvom SPPK v Asociácii zamestnávateľských zväzov a združení vieme participovať na zásadných národohospodárskych zmenách, ktoré sú kľúčové aj pre sektor agropotravinárstva. Byť na pulze dňa, byť priamo pri zdroji zmien v tak kritickej dobe, akú dnes žijeme, je strategické. Za zmienku stojí aj fakt, že po jesenných voľbách na Valnom zhromaždení SPPK sa členom predstavenstva stal viceprezident AZZZ Rastislav Machunka. V Predstavenstve SPPK máme tak dvoch zástupcov AZZZ v podobe jeho a mojej osoby. A opačne, názor potravinárov a poľnohospodárov vieme viac tlmočiť aj v AZZZ.

V minulom roku sme tak posilnili nielen našu pozíciu v rámci tripartity, ale výsledky spolupráce – tentokrát naprieč európskymi krajinami – vidno aj v rámci Konzorcia s českými samosprávnymi organizáciami a na pôde európskej organizácie COPA a COGECA.

Podarilo sa nám úspešne naštartovať proces príprav Spoločnej poľnohospodárskej politiky na nové programovacie obdobie. Začali sme ešte v roku 2017, keď prípravu a podpis tzv. Bratislavskej deklarácie inicioval ústredný riaditeľ SPPK Jozef Artim a vtedajší predseda komory Milan Semančík. V priebehu ďalších rokov sme sa pokúsili prispieť spolu s českými poľnohospodármi a potravinármi a sile organizácie COPA COGECA k zmenám, ktoré začnú platiť od roku 2023. Aj preto môžeme byť spokojní s výslednou podobou novej SPP. Ukázalo sa, že aj pri príprave tak zásadnej témy správne zvolená komunikácia a spolupráca vie byť na prínos aj pre takú malú krajinu a malého producenta potravín, akým je Slovensko.

6. Hneď začiatkom tohto roka pokračujeme v príprave na novú európsku politiku. Strategický plán sa dostane do medzirezortného pripomienkového konania. Kde ešte vidíte priestor na korekcie?

V Strategickom pláne je návrh zaviesť stropovanie a redistributívnu platbu, voči čomu sme mali od začiatku diskusií pripomienky. Aj redistributívnu platbu a aj stropovanie zavádzame podľa európskej legislatívy. Ak zavedieme stropovanie, tak by sa podľa nás malo týkať iba základnej platby a malo by zohľadňovať odvodové a mzdové náklady. Určite by sa do neho nemali zarátavať ekoschémy. Chceme, aby sa pri redstributívnej platbe určila jej spodná hranica, aby sme takýmto spôsobom predišli špekuláciám na trhu s pôdou. Rovnako budeme žiadať, aby sa pozemkové úpravy neriešili z finančných zdrojov 2. piliera. Preto navrhujeme, aby sa zo 100 miliónov eur, ktoré sú vyčlenené na pozemkové úpravy, vyčlenilo 20 miliónov eur na krajinotvorné prvky. Zvyšné peniaze sa majú použiť na podporu špeciálnej rastlinnej a živočíšnej výroby.
No a v rámci ekoschém sa budeme snažiť, aby sa platby navýšili, pretože za aktuálne nastavených podmienok naši poľnohospodári dostanú menej financií, ale pri väčších environmentálnych nárokoch. Preto je naša požiadavka mať platby za ekoschémy na úrovni doterajšieho ozeleňovania. Poľnohospodári potrebujú byť správne motivovaní, aby sa do ekoschém zapojili.

Na rovnakej úrovni dôležitosti ako Strategický plán je aj komplexné riešenie pozemkovej legislatívy a funkčný Slovenský pozemkový fond. Toto sú teda naše najbližšie priority pre začiatok roka 2022.

7. Akú dávate šancu, že sa poľnohospodári do ekoschém vo veľkom zapoja?

Základom všetkého je motivácia poľnohospodárov, aby sa skutočne do ekoschém zapojili. Ozeleňovanie výroby potravín je nosná celoeurópska téma, či sa nám to páči alebo nie. Ale prechod na nové spôsoby výroby potravín musí niekto zaplatiť. Pokiaľ výrobcov správne motivujeme, napríklad aj prostredníctvom reálne nastavených ekoschém, tak budú mať záujem sa na klimatických cieľoch únie podieľať vo veľkom. Čiže Slovensko musí tak nastaviť Strategický plán, aby zohľadňoval špecifiká slovenského poľnohospodárstva a zaistil okrem environmentálnej udržateľnosti aj konkurencieschopnosť odvetvia. Dôležité je tiež, aby bol čo najskôr schválený Komisiou, keďže

poľnohospodári potrebujú čas na prispôsobenie sa novým pravidlám.

Podpora musí byť ale aj na národnej úrovni, pretože európske zdroje nepostačia na to, aby sme zvýšili úroveň potravinovej sebestačnosti krajiny a tým aj samotnú konkurencieschopnosť slovenského agropotravinárstva na jednotnom trhu EÚ.

Zhovárala sa Jana Holéciová, hovorkyňa SPPK